

Viešoji įstaiga
**KULTŪROS PAVELDO
IŠSAUGOJIMO PAJĖGOS**

(archeologo vardas, pavardė, el. p., tel. nr.)

Kultūros paveldo departamento
prie Kultūros ministerijos
Vilniaus skyriui
vilnius@kpd.lt

SĮ „Vilniaus planas“
Konstitucijos pr. 3
09601 Vilnius

2020-01-02

ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ PAŽYMA

Vilniaus miesto istorinės dalies, vad. Naujamiesčiu (33653) ir Šv. Stepono bažnyčios (1042) teritorijų, esančių Šv. Stepono g. 41 sklypo teritorijoje ir gatvės atkarpoje nuo Šv. Stepono g. 39 iki Algirdo ir Geležinkelio gatvių sankryžos, Vilniuje

VILNIUS

2020

Bendrieji duomenys:

2019-11-11 – 2019-12-04 VšĮ „Kultūros paveldo išsaugojimo pajėgos“, SĮ „Vilniaus planas“ užsakymu atliko žvalgomuosius archeologinius tyrimus Šv. Stepono g. 41 (u.k. 1042) esančiame sklype ir gatvės atkarpoje nuo Šv. Stepono g. 39 iki Algirdo ir Geležinkelio gatvių sankryžos, Vilniuje (u.k. 33653).

Tyrimams vadovavo archeologas Liudvikas Vasiliauskas (atestato Nr. 0447, 2019-10-08), kuriam Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos 2019-11-06 išdavė leidimą Nr. LA-515. Žemės kasimo darbus atliko VšĮ „Kultūros paveldo išsaugojimo pajėgos“ darbininkai. Archeologiniuose tyrimuose taip pat dalyvavo VšĮ „Kultūros paveldo išsaugojimo pajėgos“ archeologai Zenonas Baubonis, Vida Kliaugaitė ir archeologo asistentas Anupras Laureckis.

Archeologinių tyrimų apimtys buvo paskaičiuotos bei metodika parengta vadovaujantis Paveldo tvarkybos reglamentu PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“. Tyrimų metu naudotasi LKS-94 koordinačių sistema ir Lietuvos aukščių sistema LAS-07. Tyrimų metu bendrai ištirta 11 perkasų ir 11 šurfų, viso 160 m² plotas.

Archeologinių tyrimų rezultatai:

Sklypo teritorijoje, Šv. Stepono g. 41, Vilniuje buvo tirta 11 žvalgomųjų perkasų ir 1 šurfas, viso 140 m² plotas (*Priedas Nr.1*). Tyrimų metu perkasoje Nr. 1, 2, 3, 4, 6 ir 11. aptikti 21-ieni žmogaus palaikai (kai kurie iš jų atidengti dalinai), 2-eji iš jų vaikų (*F.1, 4, 6, 9, 11, 14, 29-34*). Tik perkasoje Nr. 1 aptikti palaikai turėjo įkapę – masyvų žalvarinį kryžių, kuris dalinai buvo uždengtas dar nesuirusių karsto lentų. Kiti palaikai be įkapių. Palaidojimai datuoti XVIII – XIX a. Perkasoje Nr. 1, 2 ir 6 palaikai laidoti dviem lygmenimis, vieni virš kitų. Perkasoje Nr. 11 atidengtas nesuiręs medinis karstas (*F.30*), o perkasoje Nr. 6 dalinai nesuiręs. Žemiau esančioje lentelėje pateikiami palaikų aptikimo duomenys.

Eil. Nr.	Perkasos Nr.	Gylis m*/lygmuo**	Orientacija***
1.	1	1,85 / 1	Š
2.	1	1,85 / 1	PV
3.	1	2,00 / 2	PV
4.	2	4,40 / 1	ŠV
5.	2	4,40 / 1	ŠV
6.	2	4,60 / 2	PR
7.	3	1,40 / 1	PV
8.	3	1,40 / 1	R
9.	3	1,40 / 1	V
10.	4	4,40 / 1	PV
11.****	4	4,40 / 1	PV
12.	6	0,9 / 1	PPV
13.	6	1,40 / 1	P
14.	6	1,40 / 2	ŠV
15.	11	1,30 / 1	PR
16.	11	1,50 / 1	PV
17.	11	1,80 / 1	P
18.	11	1,90 / 1	PV
19.	11	1,90 / 1	PV
20.****	11	1,80 / 1	PV
21.	11	2,00 / 1	PR

* Nuo dabartinio sklypo paviršiaus.

** Nuo dabartinio sklypo paviršiaus gilyn.

*** Galva orientuoti į pasaulio šalį.

**** Vaiko palaikai.

Tirtose perkasoje fiksuoti XX a. vid. – XX a. pab. supiltiniai grunto sluoksniai, kuriuose gausu ne anatominė tvarka išsidėsčiusių žmonių kaulų, matomai iš suardytų kapų, sklypo performavimo metu XX a. vid. – XX a. pab. Žemiau esančioje lentelėje pateikiami supiltinio grunto sluoksnių storiai.

Perkasos Nr.	Supiltinio grunto sluoksnio storis m.*
1.	1,00
2.	2,20
3.	1 – 1,20
4.	3 – 3,40
5.	2,50 – 3
6.	0,40
7.	3,00
8.	2,20
9.	1,80
10.	1,80
11.	0,60
Šūrfas Nr. 11	1,60 – 1,80

* Nuo dabartinio sklypo paviršiaus

Taip pat šiuose sluoksniuose aptikti XVI – XX a. keramikos dirbiniai – kokliai, keramikos šukės, puodų šukės, XVII – XVIII a. monetos (*F.48, 51, 52, 57, 58*). Perkasoje Nr. 3, supiltiniame sluoksnyje apie 3,00 m gylyje aptikta Napoleono kariuomenės 48 – ojo linijinių pėstininkų pulko numeruota uniforminė saga (*F.50*).

Perkasoje Nr. 7 aptikti 2 betoniniai bitumo rezervuarai. Iš rezervuaro esančio perkamos ŠV kampe tebesisunkė bitumas. Tirta tik centrinė perkamos dalis iki 3,00 m gylio. Įvykus perkamos sienelių griūčiai, darbai perkasoje nutraukti atsižvelgiant į darbų saugos reikalavimus.

Taip pat dėl nuo tyrėjų nepriklausiusių aplinkybių perkasoje Nr. 5 iš PV sienelės pradėjo sunktis vanduo, kuris užliejo perkasą. Atsižvelgiant į saugos reikalavimus ir sienelių griūties tikimybę dėl paveikimo vandeniui, tyrimai šioje perkasoje vykdyti tik PR jos dalyje iki 3,00 m gylio.

Perkasoje Nr. 8 po elektros komunikacijų šuliniu, 0,80 m gylyje buvo aptiktas XVIII a. statytos Šv. Roko koplyčios PR ir ŠR sienų fragmentai (*Priedas Nr. 2, 7, F.19-23*). ŠR sienos storis 68,0 cm, PR – 53,0 cm. ŠR fasadinės sienos dalyje atidengti pamatai, sudaryti iš plytų mūro.

Fasadinės sienos tinkuotos, dekoruotos rustais. Rustų matmenys 63,0 x 34,0 cm, siūlės 3,0 – 3,5 cm pločio. Atidengtų pamatų / sienų aukštis 1,10 m, ilgis 0,60 m (atidengtas ne visas ilgis). Atidengto pamato ilgis ties PR siena 1,0 m. Pamato plytos raudonos, rausvos, gelsvos. Jų matmenys 21,0x4,5/ 20,5x4,8/ 10,0x4,8 cm. Ryšimas eilėje – ilginis, trumpinis.

Statinio viduje fiksuotos įgriuvusio skliauto liekanos. Prie ŠV sienos išlikęs laiptelis, kurio ilgis – 1,10 m, plotis – 33,5 cm. Aukštis nuo atidengtų koplyčios grindų paviršiaus iki esamo žemės paviršiaus – 170,0 cm.

Perkasoje aptiktos gelžbetoninės konstrukcijos ribojo tyrimų galimybes ir koplyčios rūsio atidengimą. XX a. vid. – XX a. antros pusės infrastruktūros pėdsakai – betoniniai/gelžbetoniniai pamatai taip pat aptikti perkasose Nr. 1 ir Nr. 4 (*Priedas Nr. 3*).

Perkasos Nr. 11 PR dalyje aptiktas griovys, orientuotas Š-P kryptimis su supiltiniu gruntu ir įvairiomis tarpusavyje susimaišiusiomis, XVI – XX a. buitinėmis šiukšlėmis ir keramikos dirbiniais (*F.59-64*).

Tyrimų metu aiškus buvusios kapinių tvoros pėdsakas neaptiktas. Papildomai sugretinus 1946 m. teritorijos planą, darytina išvada, kad kapinių tvora galėjo eiti už perkasos Nr. 11 PR sienelės ir buvo orientuota ŠR-PV kryptimi (*Priedas Nr.1*).

Atsižvelgiant į tai, kad perkasose Nr. 9 ir Nr. 10 nebuvo aptikti žmonių palaikai, darytina išvada, kad šios perkasos nepatenką į buvusių kapinių teritoriją. Tyrimų metu minėtose perkasose „Pieno vartų“ pamatų fragmentai neaptikti.

Šv. Stepono g. 41, Vilniuje tyrimų metu perkasose aptikti neanatomine tvarka pasklidę žmonių kaulai baigus tyrimus buvo perlaidoti perkasoje Nr. 11 (*koord. 582365.313 / 6059925.994*), perkasos užkastos.

Gatvės atkarpoje nuo Šv. Stepono g. 39 iki Algirdo ir Geležinkelio gatvių sankryžos, Vilniuje buvo iširta 10, 1x2 m dydžio šurfų, viso 20 m² plotas. Šurfai buvo išdėstyti palei Šv. Stepono gatvę ilgosiomis kraštinėmis, orientuoti ŠR-PV kryptimis trumposiomis kraštinėmis. Šurfluose Nr. 1, 4, 5, 6, 7 ir 10 buvo aptiktas XIX a. grindinys (*F.37, 40-43, 46*). Išskirtini šurfai Nr. 6, Nr. 7 ir Nr. 10.

Šurfe Nr. 6, 2/3 šurfo ploto atidengtas išlikęs grindinys (*F.42*). Šurfe Nr. 7 per visą jo plotą fiksuotas grindinys su latakais (*F.43*). Šurfe Nr. 10 per visą šurfo plotą taip pat fiksuotas visiškai išlikęs grindinys (*F.46*). Šurfluose aptiktas grindinys ardytas nebuvo. Šurfai, kuriuose grindinys tyrimams netrukdė, atsižvelgiant į darbų saugos reikalavimus ir aplinkybes buvo tiriami iki gylių, pateikiamų žemiau esančioje lentelėje.

Šurfo Nr.	Gyli, kuriame aptiktas grindinys, m.	Iki kokio gylio tirtas, m.
1.	0,20	1,50
2.	-	1,10
3.	-	1,90
4.	1,40	1,40
5.	0,20	2,00
6.	0,20	1,20
7.	0,20	0,20
8.	-	1,80
9.	-	1,80
10.	1,80	1,80

Šurfuose, žemiau aptiktojo XIX a. grindinio lygio fiksuotas nuo 0,80 iki 1,80 m storio kultūrinis sluoksnis, datuotinas XVIII a. pab. (?) – XIX a., gausus šio laikotarpio tarpusavyje persimaišiusiais statybinių atliekų ir keramikos dirbiniais – keramikos šukėmis, koklių fragmentais, namų apyvokos reikmenimis, plytų skeveldromis ir pan. Sluoksnyje nuo žemės paviršiaus iki grindinio aptikti XIX-XX a. radiniai – statybinės atliekos, pramoninių prekių liekanos, namų apyvokos reikmenys, keramikos duženos (*F.65*).

Baigus tyrimus šurfai užkasti.

Išvados:

1. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu ištirtas 160 m² plotas.
2. Aptikti 21-ieni žmonių palaikai, 2 iš jų vaikų. Palaikai datuoti XVIII-XIX a.
3. Kapinių teritorijoje laidota dviem aukštais.
4. Atsižvelgiant į XX a. supiltinių sluoksnių storį ir palaikų aptikimo gylius, kapinių veikimo laikotarpiu ir iki sklypo performavimo XX a. vid., į P pusę nuo bažnyčios pastato egzistavo vietovėje išsiskirianti kalva/kalnelis.
5. Buvusios kapinių tvoros liekanų ar pamato aptikti nepavyko.
6. „Pieno vartų“ buvimo vietos aptikti nepavyko.
7. Lokalizuota XVIII a. pastatyta Šv. Roko koplyčia.
8. Po koplyčia egzistuoja rūšio patalpa.
9. Gatvės atkarpoje nuo Šv. Stepono g. 39 iki Algirdo ir Geležinkelio g. sankryžos dabartinis dangos paviršiaus lygis nuo XIX a. grindinio sukeltas nuo 0,10 iki 1,50 m.
10. Įvertinus XX a. supiltinio grunto sluoksnių storį sudarytas galimo mechanizuoto kasimo situacijos planas (*Priedas Nr. 4*).

Paveldosauginės rekomendacijos:

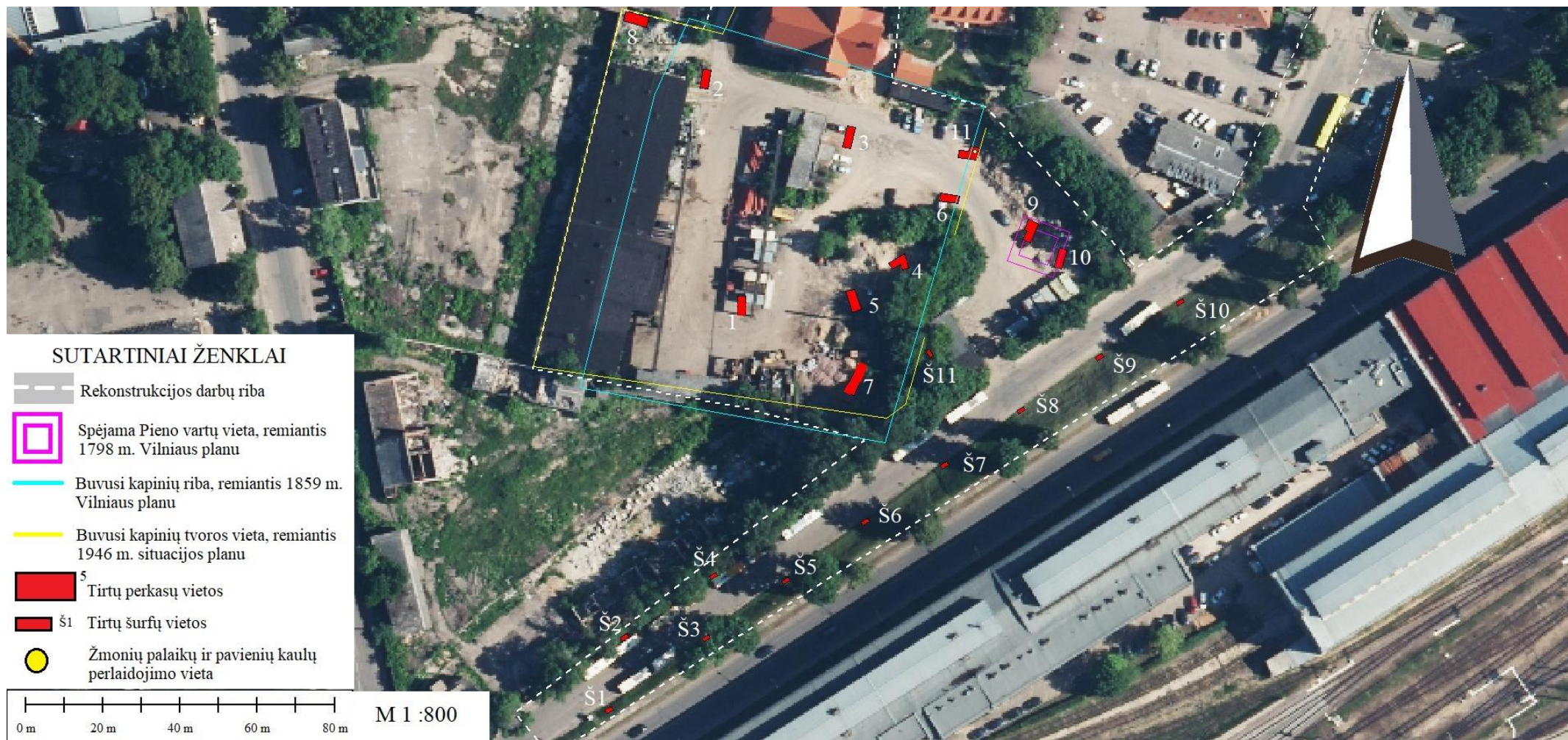
Atliekant bet kokius žemės judinimo darbus, jų metu privalomi archeologiniai žvalgymai, kadangi supiltiniuose sluoksniuose gausu archeologiškai vertingų radinių bei neanatomine tvarka pasklidusių žmonių kaulų.

Archeologas [redacted]

VšĮ „Kultūros paveldo išsaugojimo pajėgos“ direktorius [redacted]

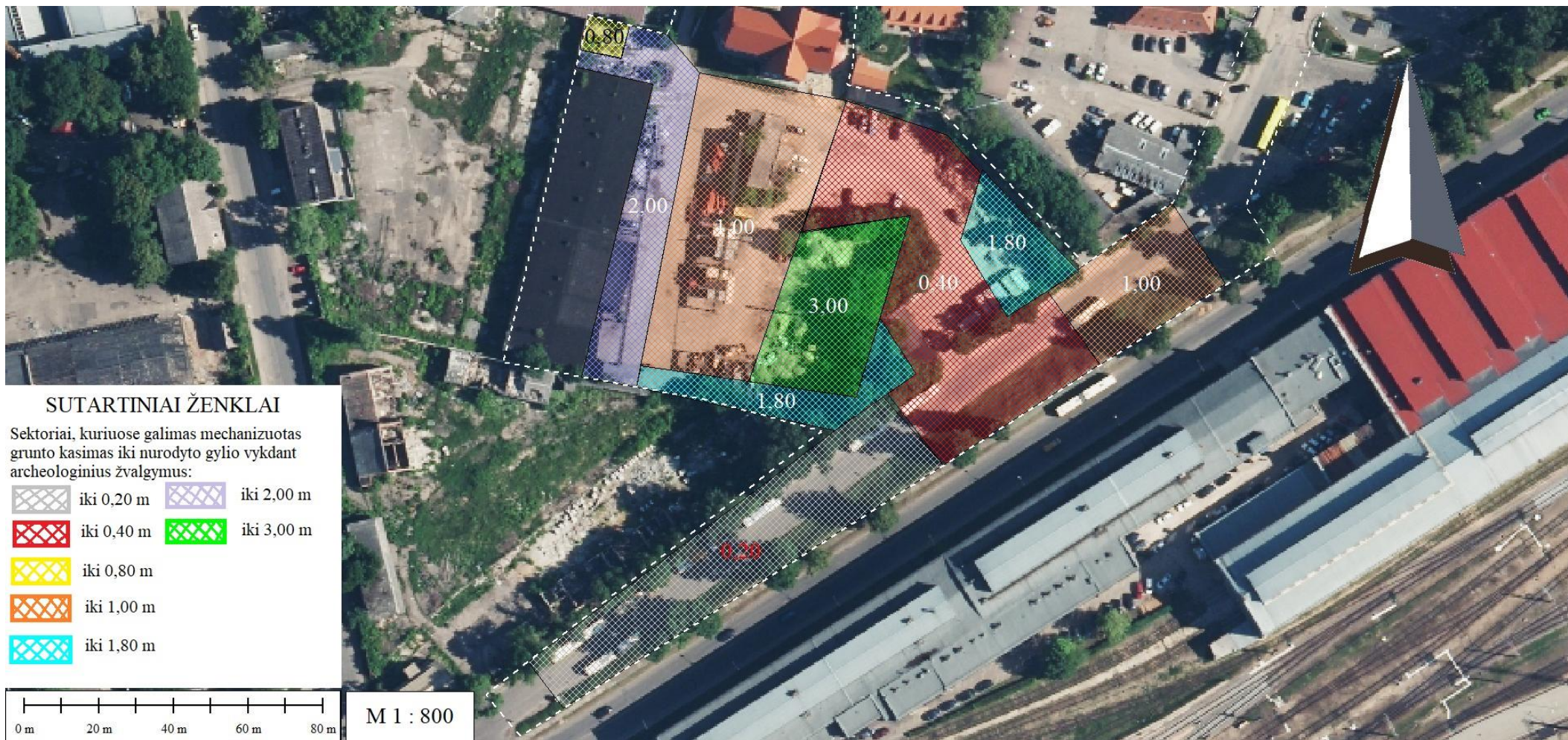
PRIDEDAMA:

1. Situacijos planas M 1:800 (1 lapas);
2. Šv. Roko koplyčios sienos išsidėstymo planas M 1:200 (1 lapas);
3. Perkasose aptiktų betono konstrukcijų išsidėstymo planas M 1:200 (1 lapas);
4. Sektorių, kuriuose galimas mechanizuotas grunto kasimas iki nurodyto gylio planas M 1:800 (1 lapas);
5. Fotografijos padarytos tyrimų metu (47 vnt., 24 lapai);
6. Radinių fotografijos (20 vnt., 5 lapai);
7. Šv. Roko koplyčios aptiktos sienos išlikimo lygmuo (1 lapas).
8. Perkasų kampų ir šurfų centrų koordinatės (1 lapas).

F.1. Perkasos Nr. 1 Š dalies planigrafinis vaizdas. Vaizdas iš P pusės.

F.2. Perkasa Nr. 1. Vaizdas iš Š.

F.3. Perkasa Nr. 2, vaizdas iš PR.

F.4. Perkasoje Nr. 2, 4,40 m gilyje aptikti palaikai.

F.5. Perkasa Nr. 3, vaizdas iš P.

F.6. Perkasoje Nr. 3 aptikti suardyti palaikai.

F.7. Perkasa Nr. 4, vaizdas iš P.

F.8. Perkastos Nr. 4 praplėtimas į V.

F.9. Perkasa Nr. 4, 4,40 m gylyje, Š sienelėje aptikti vaiko palaikai.

F.10. Perkamos Nr. 4 praplėtimas, vaizdas iš V.

F.11. Perkasa Nr. 4, 4,40 m. gilyje, ŠR kampe dalinai suardyti palaikai su karsto fragmentais.

F.12. Perkasa Nr. 5 besipildanti vandeniu, vaizdas iš Š pusės.

F.13. Perkasos Nr. 5 P dalis, vaizdas iš P pusės. Perkasos dugne matosi (galimai) kapo duobė, darbai sustabdyti atsižvelgiant į darbų saugą.

F.14. Perkasa Nr. 6, vaizdas iš P.

F.15. Perkasoje Nr. 7 atidengtas bitumo katilas, vaizdas iš P pusės

F.16. Perkasoje Nr. 7 tirtas šurfas tarp dviejų bitumo katilų, vaizdas iš ŠV pusės.

F.17. Perkaso Nr. 7 sienelių griūtis, Vaizdas iš ŠR.

F.18. Perkaso Nr. 7 griūtis, vaizdas iš ŠV pusės.

F.19. Perkasa Nr. 8, vaizdas iš PR pusės.

F.20. Perkasoje Nr. 8 aptikti Šv. Roko koplyčios fragmentai, vaizdas iš ŠR pusės.

F.21. Perkasoje Nr. 8 aptiktos Šv. Roko koplyčios vidinė dalis, vaizdas iš PR.

F.22. Šv. Roko koplyčios ŠR sienos išorinės dalies pamato vaizdas.

F.23. Šv. Roko koplyčios R kampas ir XX a. 2-pusės gelžbetoninės konstrukcijos trukdžiusios pilnam perkasos ištyrimui.

F.24. Perkasos Nr. 9 bendras vaizdas iš Š pusės.

F.25 - F.26. Perkāšos Nr. 9 š. daļē aptikta duobē ir jos pjuvis, vaizdas iš P pusēs.

F.27. Perkastos Nr. 10 P dalis.

F. 28. Perkastos Nr. 10 Š dalis.

F.29. Perkastos Nr. 11 V dalyje atidengti palaikai.

F.30. Perkastos Nr. 11 V dalyje atidengti palaikai ir karstas.

F.31. Perkastos Nr. 11 centrinėje dalyje atidengti palaikai.

F.32. Perkastos Nr. 11 PR kampe atidengti palaikai

F.33. Perkasos Nr. 11 praplėtime atidengti palaikai.

F.34. Perkasos Nr. 11 praplėtime atidengti palaikai.

F.35. Perkasą Nr. 11 Š-P kryptimis kertančio griovys vaizdas Š perkasos praplėtimo sienelėje. Griovyje aptikti XVI a. pab. – XX a. pab. persimaiše radiniai

F.36. Perkasoje Nr. 11 perlaidoti tyrimų metu aptikti pavieniai žmonių kaulai.

F.37. Šurfas Nr. 1. ŠV sienelėje matomas grindinio fragmentas

F.38. Šurfas Nr. 2

F.39. Šurfas Nr. 3

F.40. Šurfo Nr. 4 dugne aptiktas grindinys

F.41. Šurfas Nr. 5 ir jame aptiktas grindinio fragmentas

F.42. Šurfe Nr. 6 aptiktas grindinys

F.43. Šurfe Nr. 7 aptiktas grindinys su latakų tesėsi per visą tyrimų plotą

F.44. Šurfas Nr. 8

F.45. Šurfas Nr. 9

F.46. Šurfe Nr. 10 aptiktas XX a. I p. nuotekų vamzdis ir grindinys po juo.

F.47. Šurfas Nr. 11

PRIEDAS NR. 6

RADINIŲ FOTOGRAFIJOS

F.48. Perkasoje Nr. 1 aptikta moneta.

F.49. Perkasoje Nr. 2 aptikta plastikinė saga.

F.50. Perkasoje Nr. 4 aptikta saga.

F.51. Perkasoje Nr. 4 aptiktos monetos.

F.52. Perkasoje Nr. 4 aptiktas koklio fragmentas.

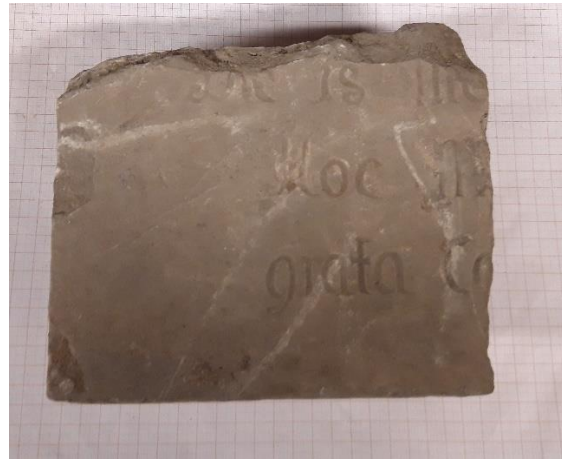
F.53. Perkasoje Nr. 6 aptikta karsto vinis.

F.54. Perkasoje Nr. 7 aptikta apdailos detalė.

F.55. Perkasoje Nr. 2 aptiktos karstų vinys.

F.56. Perkasoje Nr. 3 aptiktas antkapio fragmentas

F.57. Perkasoje Nr. 9 aptikti keramikos pavyzdžiai

F.58. Perkasoje Nr. 10 aptikti keramikos pavyzdžiai

F.59. Perkasoje Nr. 11 aptikti koklių fragmentai

F.60 – F.62. Perkasoje Nr. 11 aptikti keramikos pavyzdžiai.

F.63 – F.64. Perkasoje Nr. 11 vyraujantys radiniai.

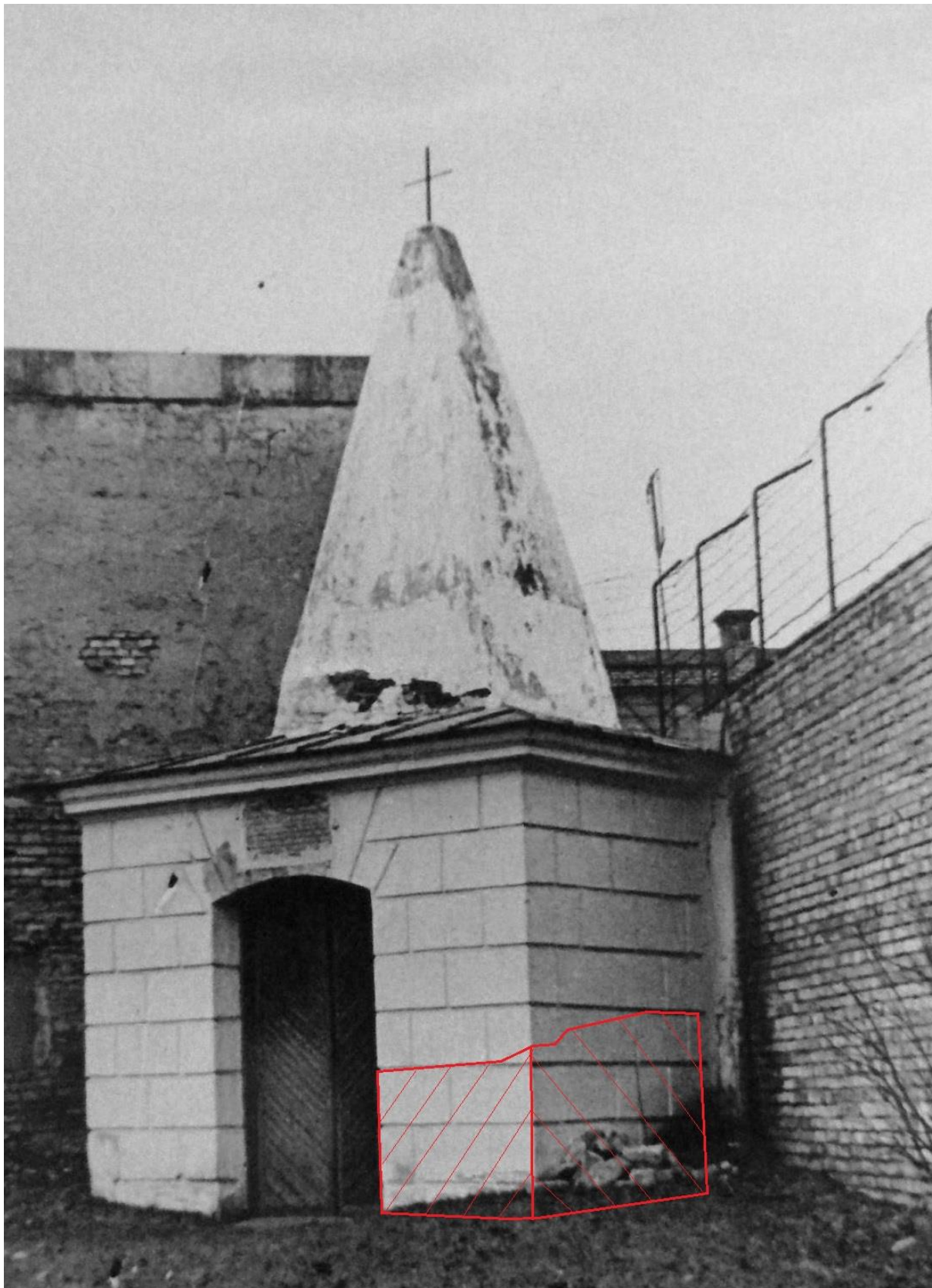
F.65. Šurfuose vyraujančių radinių pavyzdžiai

F.66. Perkasoje Nr. 9 aptiktas XIX a. antkapis

F.67. Perkasoje Nr. 9 aptikto antkapio mastelinė fotografija.

PRIEDAS NR. 8 PERKASŲ KAMPŲ IR ŠURFŲ CENTRŲ KOORDINATĖS LKS-94

P1

582303,915/6059888,829

582305,908/6059888,813

582303,919/6059883,823

582305,916/6059883,816

P2

582295,030/6059947,501

582296,975/6059947,141

582296,113/6059942,248

582294,176/6059942,583

P3

582332,202/6059932,783

582334,227/6059932,337

582333,094/6059926,874

582330,975/6059927,394

P4

582346,284/6059895,583

582347,956/6059896,029

582347,036/6059899,708

582342,799/6059897,144

582343,887/6059895,666

582345,977/6059897,088

P5

582331,866/6059890,022

582334,012/6059890,440

582335,657/6059885,283

582333,538/6059884,670

P6

582356,232/6059915,367

582361,175/6059914,574

582360,853/6059912,604

582355,885/6059913,372

P7

582335,290/6059871,696

582337,331/6059870,894

582333,926/6059862,936

582331,436/6059864,187

P8

582275,035/6059962,370

585280,907/6059960,821

585280,226/6059958,207

582274,465/6059959,842

P9

582378,873/6059908,576

582381,512/6059907,473

582379,418/6059902,592

582377,548/6059903,360

582378,464/6059905,590

582377,845/6059905,950

P10

582387,114/6059901,168

582389,035/6059900,598

582387,474/6059895,841

582385,591/6059896,435

P11

582361,048/6059926,554

582363,600/6059926,207

582363,885/6059927,446

582366,201/6059927,074

582365,706/6059923,903

582360,788/6059924,584

Š1

582270,705/6059781,675

Š2

582274,649/6059800,517

Š3

582295,818/6059800,326

Š4

582297,661/6059816,519

Š5

582316,297/6059815,165

Š6

582336,869/6059830,512

Š7

582357,350/6059845,128

Š8

582377,060/6059859,140

Š9

582397,218/6059872,961

Š10

582418,146/6059887,205

Š11

582353,503/6059873,987